

СВІТОВА ЕКОНОМІКА ТА МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ

УДК 005.412:330.111.66(045)

ДЕСКРИПТИВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ІНКЛЮЗИВНОГО ЗРОСТАННЯ ЯК ІННОВАЦІЙНОГО ВЕКТОРА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ КРАЇНИ

© 2017 ЕРМАК С. О.

УДК 005.412:330.111.66(045)

Ермак С. О.

Дескриптивні характеристики інклюзивного зростання як інноваційного вектора соціально-економічного розвитку країни

У статті досліджено досвід останніх років, який свідчить про підвищення нерівності доходів і соціальних нерівностей у процесі розвитку НТП, модернізації економіки й економічного зростання. Тобто постає проблема не тільки у стійкості економічного зростання, а і його інклюзивності. Наведено відмінності між екстрактивною та інклюзивною моделями економіки. Розглянуто само поняття «інклюзивності» як залучення до процесу усіх верств населення, без відмінностей і обмежень. Досліджено концепцію інклюзивного зростання, що створює для всіх верств населення максимальні можливості для працевлаштування та участі в усіх сферах життєдіяльності країни, а також забезпечує справедливий розподіл результатів праці. Виділено чотири групи складових інклюзивного зростання та сформовано основні категоріальні характеристики, що притаманні йому як основи соціально-економічного розвитку. Досліджено індекс інклюзивного розвитку (Inclusive Development Index, IDI) та місце України за IDI та ВВП на душу населення серед країн, що розвиваються у 2017 році.

Ключові слова: інклюзивне зростання, соціально-економічний розвиток, інклюзивність, індекс інклюзивного розвитку IDI, дескриптивні характеристики.

Рис.: 2. **Табл.:** 2. **Бібл.:** 21.

Ермак Світлана Олександрівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри підприємництва і торгівлі, Донецький національний університет економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського (вул. Трамвайна, 16, Кривий Ріг, Дніпропетровська область, 50005, Україна)

E-mail: ermak@donnuet.edu.ua

УДК 005.412:330.111.66(045)

UDC 005.412:330.111.66(045)

Ермак С. А. Дескриптивные характеристики инклюзивного роста как инновационного вектора социально-экономического развития

Yermak S. O. Descriptive Characteristics of Inclusive Growth as an Innovative Vector of the Socio-Economic Development

В статье рассмотрен опыт последних лет, свидетельствующий о повышении неравномерности доходов и социальных неравенств в процессе развития НТП, модернизации экономики и экономического роста. То есть появляется проблема не только в устойчивости экономического роста, но и его инклюзивности. Приведены различия между экстрактивной и инклюзивной моделями экономики, рассмотрено само понятие «инклюзивности» как вовлечения в процесс всех слоев населения, без различий и ограничений. Исследована концепция инклюзивного роста, создающая для всех слоев населения максимальные возможности для трудоустройства и участия во всех сферах жизнедеятельности страны, а также обеспечивающая справедливое распределение результатов труда. Сформированы основные составляющие и характеристики, присущие инклюзивному росту как основе социально-экономического развития. Проанализированы индекс инклюзивного развития (Inclusive Development Index, IDI) и место Украины по IDI и ВВП на душу населения среди развивающихся стран в 2017 году.

Ключевые слова: инклюзивный рост, социально-экономическое развитие, инклюзивность, индекс инклюзивного развития IDI, дескриптивные характеристики.

Рис.: 2. **Табл.:** 2. **Библ.:** 21.

Ермак Светлана Александровна – кандидат экономических наук, доцент, доцент кафедры предпринимательства и торговли, Донецкий национальный университет экономики и торговли им. М. Туган-Барановского (ул. Трамвайная, 16, Кривой Рог, Днепропетровская область, 50005, Украина)

E-mail: ermak@donnuet.edu.ua

The article examines the experience of recent years, which indicates an increase in the unevenness of incomes and social inequalities in the process of development of scientific and technological progress, modernization of the economy and economic growth. That is, there arises not only the problem of sustainability of economic growth, but its inclusiveness as well. The differences between the extractive and inclusive models of the economy are given, the very concept «inclusiveness» is considered as the involving of all strata of the population, without any distinctions and limitations, in the process. There studied the concept of inclusive growth creating maximum opportunities for all strata of the population to find employment and participate in all spheres of the country's life and ensuring an equitable distribution of labor income. The basic components and characteristics inherent in inclusive growth as a basis of social and economic development are formed. The Inclusive Development Index (IDI) and the place of Ukraine in terms of IDI and GDP per capita among developing countries in 2017 are analyzed.

Keywords: inclusive growth, socio-economic development, inclusiveness, inclusive development index (IDI), descriptive characteristics.

Fig.: 2. **Tbl.:** 2. **Bibl.:** 21.

Yermak Svitlana O. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Business and Trade, Donetsk National University of Economy and Trade named after M. Tugan-Baranovsky (16 Tramvaina Str., Kryvyi Rih, Dnipropetrovsk region, 50005, Ukraine)

E-mail: ermak@donnuet.edu.ua

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями. В умовах постіндустріального, глобалізованого світу проблема прогресивності соціально-економічного розвитку, який забезпечує реальне зростання якості життя людей як основного індикатора розвитку країни та її конкурентоспроможності на світових ринках, набуває першочергової актуальності і стає одним із пріоритетних напрямків розвитку України.

Генеральною метою соціально-економічного розвитку, соціально-економічної політики держави, економічних і політичних реформ є покращення життя людей. Інтереси людини – ось той критерій, згідно з яким необхідно оцінювати будь-які процеси в економічному, соціальному та політичному житті країни [1].

Наразі необхідним є формування інноваційної моделі соціально-економічного розвитку, в якій за допомогою залучення в оборот всіх наявних у суспільстві ресурсів забезпечуватиметься прогрес як інститутів, підприємств, техніко-технологічних структур, так і всебічний розвиток людини незалежно від її соціально-економічного становища.

Футурологічні проекти щодо прогресивності інформаційної економіки та постіндустріального розвитку вже зруйновано жорсткою реальністю нестачі фінансових і матеріальних ресурсів на світових ринках, що призводить лише до підсилення конкурентної боротьби. Досвід останніх часів свідчить про те, що стрімкість науково-технічного прогресу, модернізація економіки й економічне зростання можуть супроводжуватися підвищенням нерівності доходів і посилюються соціальними нерівностями. Ці тенденції актуалізують проблеми соціального розшарування в процесі розвитку.

На сьогодні розрив між бідними та багатими повсюдно збільшується. Зростаюча нерівність має велике значення, адже згідно з дослідженням Світового банку одностоткове збільшення в доходах може зменшити бідність на 4,3 % у країнах з меншою нерівністю у доходах, а у країнах з великою нерівністю в доходах – тільки на 0,6 % [2]. А у доповіді ООН «Забезпечення стійкого прогресу людства: зменшення вразливості й формування життєстійкості» зазначається, що 2,2 млрд людей у світі живуть за межею або на межі бідності [3]. За даними Світового банку станом на 2015 рік, 12 % жителів планети живе в бідності; майже 1 млрд людей живе менш ніж на 1,25 долари США в день [4]. Більше мільярда людей у світі не мають доступу до чистої води, 1,6 млрд – до електрики й 5,4 млрд – до Інтернету; 2,5 млрд людей не мають рахунків у фінансових установах. Таким чином, при сучасній моделі соціально-економічного розвитку нерівність зростає, абсолютна бідність не знижується, у значній частині населення не відбувається поліпшення добробуту [5]. Добробут суспільства є поняттям багатовимірним і складається не тільки зі зростання реального ВВП і матеріальних доходів населення, а й включає в себе і такі сфери життя людини, як освіта, охорона здоров'я, особиста безпека, екологія та багато інших. Враховується і той факт, що одного лише параметра «стійкості» для економічного зростання недостатньо: він повинен бути інклюзивним, тобто позитивно позначатися на добробуті якомога ширших верств населення й при цьому не надавати загрозливого впливу на навколишнє природне

середовище. Загалом інклюзивне зростання повинно надати людям рівні можливості для реалізації свого людського потенціалу, поза залежністю від соціально-економічних умов, статі, місця проживання та етнічних коренів [6].

Аналіз останніх публікацій по проблемі. Проблеми дослідження сутності інклюзивного економічного зростання та основних його характеристик активно дискутуються у зарубіжній науковій літературі, зокрема у працях Дж. Робінсона та Д. Айсемоглу [7; 8], С. Голандера, Р. Болінга [9], Е. Райнерта [10]. Вітчизняні вчені, що розглядали це питання: Є. Авдокушин, В. Іванова [11], Л. Федулова [12], А. Базиліук, О. Жулін [13] та ін. Проте, незважаючи на доволі пильну увагу з боку науковців до концепції інклюзивного зростання, зростання, що засноване на залученні до процесу усіх верств населення, всіх регіонів і країн, спостережується відсутність загально визначених категоріальних характеристик його визначення.

Формулювання цілей дослідження. Метою статті є дослідження основних характеристик інклюзивного зростання як інноваційного вектора соціально-економічного розвитку.

Виклад основних результатів і їх обґрунтування. Інклюзивна економіка й інклюзивне економічне зростання, або соціально-орієнтоване, таке, плодами якого користується все населення, в останні роки стало центральною темою в документах міжнародних і наднаціональних організацій (Міжнародного валютного фонду, Організації економічного співробітництва та розвитку, Європейського банку реконструкції та розвитку, Світового банку) [14].

Економічне зростання само по собі не є самоціллю. Однак воно дозволяє індивідам і підприємствам реалізувати інші важливі завдання. Воно може позбавити масу людей від злиднів і виснажливої праці, сформувані резерви для підтримки охорони здоров'я, освіти й інших цілей розвитку, зафіксованих у Декларації тисячоліття, про прихильність якої заявив весь світ. Згідно зі звітом «The growth report. Strategies for Sustained Growth and Inclusive Development» [15] зростання є необхідною, а можливо, і достатньою умовою для більш прогресивного розвитку й надання людям можливості стати продуктивними працівниками та творчими особистостями.

Питання того, що економічне зростання має бути інклюзивним, порушується багатьма економістами. Щоб глибше розібратися у понятті інклюзивного зростання та його сутнісних характеристиках, доцільним буде деталізувати суть самого поняття «інклюзивності», наведеного у працях сучасних економістів Дж. Робінсона та Д. Айсемоглу [7; 8]. Якщо дослідити сутність поняття «інклюзія», то воно близьке за значенням до поняття «інтеграція» та протилежне до сегрегації та екстракції. У роботі «Чому одні країни багаті, а інші бідні. Походження влади, процвітання і злиднів» вчені використовують терміни екстрактивних (extractive) та інклюзивних (inclusive) економічних інститутів.

Екстрактивні економічні інститути характеризуються зневажанням ліберальних цінностей щодо пріоритету прав людини на особисту свободу, суверенітет і власність. У країнах з екстрактивною моделлю економіки (Північна Корея, країни Латинської Америки) існують високі бар'єри

для входження в бізнес й зарегульовані ринки. Таким мо-
делям економіки відповідають екстрактивні політичні ін-
ститути, в яких влада концентрується в руках небагатьох
людей, які переважно володіють правом власності на осно-
вні засоби виробництва. Причому влада ця схожа з владою
абсолютних монархів Старої Європи – вона не обмежена
системою стримувань і противаг, вона виводить володаря
влади за межі правового поля, та будь-який вчинок його є
законним [8]. Автори стверджують, що підприємець, ко-
трий очікує, що його продукцію може бути викрадено, віді-
брано чи повністю втрачено через непомірне оподаткуван-
ня, матиме дуже низьку мотивацію до роботи, не кажучи
вже про стимул до інвестування та інновацій. Економічні
інституції у такому разі часто структуруються цією самою
елітою задля того, щоб витягнути ресурси з решти населен-
ня. Фактично вони породжують замкнене коло, взаємно
підтримуючи одне одного. Екстрактивні інституції, ство-
рюючи необмеженість влади і величезну нерівність дохо-
дів, збільшують потенційні ставки у політичній грі. Адже
той, хто контролює державу, набуває величезної влади і ба-
гатства, які вона дає. Екстрактивні соціально-економічні
системи обмежують доступ до можливостей і до резуль-
татів праці, тому не мотивують населення до формування
заощаджень, інвестицій, інновацій, а, навпаки, одягають
«кредитну петлю». На сьогодні Україна належить до країн
з екстрактивною моделлю економіки, але для забезпечення
сталого соціально-економічного розвитку бажано змінити
вектор розвитку на інноваційний, мобілізавши наявний
потужний потенціал, зокрема природний і людський.

Інклюзивні економічні інститути (США, Південна
Корея) дозволяють ї, більше того, стимулюють участь вели-
ких груп населення в економічній активності, а це найкра-
щим чином сприяє застосуванню їх талантів і навичок, при
цьому залишаючи право вибору – де саме працювати і що
саме купувати – за кожною окремою людиною. Частиною
інклюзивних інститутів обов'язково є захищені права при-
ватної власності, неупереджена система правосуддя і рівні
можливості для участі всіх громадян в економічній актив-
ності; ці інститути повинні також забезпечувати вільний
вхід на ринок для нових компаній і вільний вибір професії
і кар'єри для всіх громадян [8]. Інклюзивні економічні інсти-
туції заохочують велику кількість людей до участі в еконо-
мічній діяльності з максимальним розкриттям своїх талан-
тів, здібностей, професійних навичок. Тобто само поняття
«інклюзивність» розглядається як залучення до процесу
усіх верств населення, без відмінностей і обмежень. Визна-
чення цього терміна можна знайти у проекті 3.0 «Стратегії
сталого розвитку України на період до 2030 року» [16]: «Ін-
клюзивність (від лат. include – включаю, укладаю) – процес
участі всіх людей в житті соціуму, коли всі зацікавлені
сторони беруть активну участь у громадському житті. Ін-
клюзивність передбачає залучення кожного в життя спіль-
ноти та відсутність будь-якої дискримінації».

У цьому зв'язку все частіше в економічній літера-
турі розглядаються такі поняття, як інклюзивне зрос-
тання (inclusive growth), інклюзивний розвиток (inclusive
development), інклюзивне суспільство (inclusive society),
інклюзивні інновації (inclusive innovations), інклюзивна
бізнес-модель (inclusive business model).

У рамках інклюзивної моделі економіки люди адап-
туються до нових умов, змінюються, враховуючи і задо-
вольняючи потреби кожного члена суспільства. Концепція
інклюзивного розвитку передбачає, що кожен суб'єкт еко-
номіки є важливим, унікальним, цінним для суспільства
і має можливості, щоб задовольнити свої потреби [17]. Ін-
клюзивне зростання економіки є передумовою прогресив-
ного розвитку суспільства, тому воно є багатофакторним
і багаторівневим процесом, бо його основою є економіка
максимальної зайнятості та взаємодії усіх суб'єктів.

У країнах Європи концепція інклюзивного зростан-
ня (inclusive sustainable growth) отримала широку популяр-
ність. Її базові положення спочатку вироблялися рядом
учених і академічних кіл. Ці положення були розвинені
учасниками комісії по зростанню і розвитку під керівни-
цтвом лауреата Нобелівської премії М. Спенса, який підго-
тував доповідь «The growth report. Strategies for Sustained
Growth and Inclusive Development» [15]. У доповіді виявлені
ключові фактори та політичні важелі, що здатні допомогти
країнам домогтися високого, стійкого та інклюзивного
зростання; поданий найбільш повний аналіз тих інгредієн-
тів, які, будучи використані в правильному для цієї країни
поєднанні, можуть забезпечити економічне зростання і ви-
тягнути населення країни з бідності.

Незважаючи на досить швидке прийняття концеп-
ції інклюзивного зростання широким колом фахівців, на
сьогодні не існує єдиного визначення цього поняття. Так,
Світовий банк визначає інклюзивне зростання як високе
і стійке, широко поширене по усіх секторах економіки, що
залучає значну частину трудової сили і характеризується
рівністю можливостей в доступі до ринку і ресурсів [15].
Головний акцент в цьому визначенні зроблений на про-
дуктивній зайнятості для всіх груп населення, включаючи
жінок, більше, ніж на розподілі доходів. Згідно з проєк-
том 3.0 «Стратегії сталого розвитку України на період до
2030 року» [16] інклюзивне зростання – економічне зрос-
тання, яке створює для всіх верств населення максимальні
можливості для працевлаштування та участі в усіх сферах
життєдіяльності країни, а також забезпечує справедливий
розподіл результатів праці. Європейська комісія при підго-
товці стратегії «Європа 2020» [20] позначила, що інклюзив-
не зростання включає в себе: повне використання трудо-
вого потенціалу, зниження бідності і її наслідків, розвиток
соціальної залученості, усунення регіональних диспропор-
цій. Отже, можна сказати, що соціальна складова займає
центральне місце у визначенні інклюзивного зростання,
але це далеко не єдина складова. Серед інших складових
інклюзивного зростання можна виділити: економічну, еко-
логічну й інноваційну (рис. 1).

Акцент на концепцію інклюзивного зростання при
пошуку інноваційного вектора соціально-економічного
розвитку можна вважати виправданим з позиції ключових
викликів, які стоять перед сучасним суспільством.

Протягом багатьох десятиліть для оцінювання рівня
розвитку економіки уряди держав і провідні економісти
використовували традиційні показники, такі як валовий
внутрішній продукт на душу населення (ВВП), який розра-
ховується діленням загальної вартості вироблених товарів
на кількість населення тієї чи іншої країни [18] та індекс

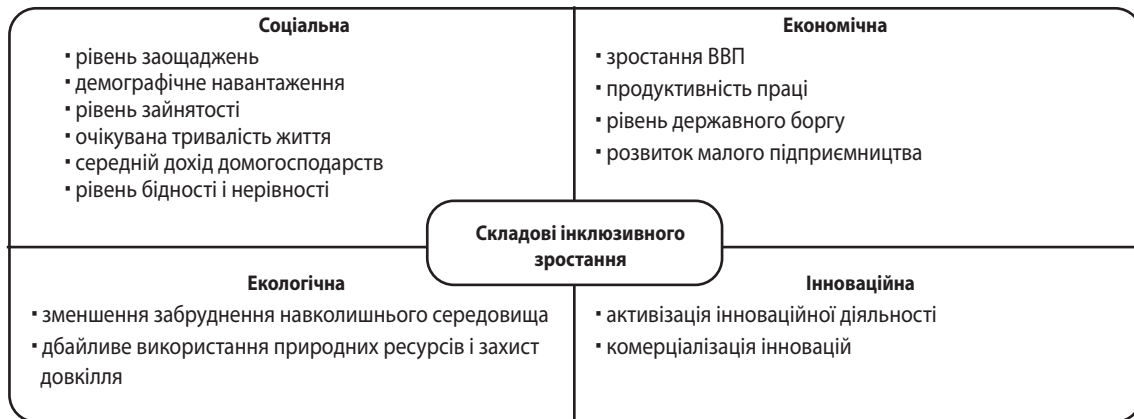

Рис. 1. Основні складові інклюзивного зростання

Джерело: сформовано автором

розвитку людського потенціалу (ІРАП) – інтегральний показник, що розраховується щорічно для міждержавного порівняння і вимірювання рівня життя, грамотності, освіченості і довголіття населення як основних характеристик людського потенціалу досліджуваної території [21]. Ці показники легко обчислити, проте вони не відображають достовірно рівень розвитку і добробуту усього суспільства. Тому виникла необхідність розрахунку індексу інклюзивного розвитку, який допоможе визначити, скільки країна недоотримує ВВП через неефективне використання свого потенціалу.

Індекс інклюзивного розвитку (Inclusive Development Index, IDI) – новий інструмент більш комплексної оцінки рівня економічного розвитку країн порівняно з традицій-

ним зіставленням одного лише показника обсягу ВВП [19] (табл. 1, 2). Він введений на початку 2017 року на Всесвітньому економічному форумі в Давосі. Індекс заснований на 12 показниках – індикаторах, об’єднаних в три групи. Всього 3 складових IDI [19]:

1. Зростання і розвиток (Growth & Development) (зростання ВВП, рівень зайнятості, продуктивності праці, очікуваної тривалості життя).
2. Інклюзивність (Inclusion) (середній дохід домогосподарств, рівень бідності та нерівності);
3. Міжнародна справедливість і стійкість (International equity & sustainability) (рівень заощаджень, демографічного навантаження, державного боргу і забруднення навколишнього середовища).

Таблиця 1

Індекс інклюзивного розвитку (IDI) країн, що розвиваються, за 2017 рік

Загальний ранг	Країна	Загальна кількість балів IDI	Загальний 5-річний тренд IDI
1	2	3	4
1	Литва	4,73	+2,01
2	Азербайджан	4,73	-0,46
3	Угорщина	4,57	+3,14
4	Польща	4,57	+1,12
5	Румунія	4,53	+5,17
6	Уругвай	4,53	+4,23
7	Латвія	4,52	+3,75
8	Панама	4,52	+0,99
9	Коста-Рика	4,47	-0,58
10	Чилі	4,46	+2,07
...
13	Росія	4,42	+1,24
...
17	Казахстан	4,37	+4,36
...
47	Україна	3,76	-3,16
...

Закінчення табл. 1

1	2	3	4
50	Вірменія	3,66	-1,86
...
53	Таджикистан	3,52	-3,68
...
57	Киргизія	3,49	-4,48

Джерело: сформовано автором на основі [19]

Таблиця 2

Порівняльна характеристика IDI та ВВП на душу населення країн, що розвиваються, за 2017 рік

Країни	Загальна кількість балів IDI	Ранг IDI	Ранг ВВП на душу населення	Тренд IDI	Тренд рангу IDI	Тренд ВВП на душу населення
Литва	4,73	1	1	+2,01	18	12
Азербайджан	4,73	2	24	-0,46	42	63
Угорщина	4,57	3	4	+3,14	12	53
Польща	4,57	4	3	+1,12	27	37
Румунія	4,53	5	16	+5,17	6	39
Уругвай	4,53	6	6	+4,23	8	32
Латвія	4,52	7	5	+3,75	11	14
Панама	4,52	8	13	+0,99	31	4
Коста-Рика	4,47	9	18	-0,58	44	41
Чилі	4,46	10	2	+2,07	17	40
Росія	4,42	13	11	+1,24	25	66
Казахстан	4,37	17	14	+4,36	7	33
Україна	3,76	47	44	-3,16	57	76
Вірменія	3,66	50	40	-1,86	52	21
Таджикистан	3,52	53	68	-3,68	60	16
Киргизія	3,49	57	65	-4,48	64	35

Джерело: сформовано автором на основі [19]

Серед розвинених країн перші місця за IDI у 2017 році займають Норвегія, Люксембург і Швейцарія; Греція – на останньому місці. У розвинених країнах відповідність між ВВП на душу населення та індексом інклюзивного розвитку виявилася високою. У Швеції ці показники співпали, і країна опинилася на шостому місці в рейтингу. Ще у п'яти країн різниця між ВВП на душу населення і розрахованим IDI склала всього один пункт – наприклад, у Австралії (8-ме місце за індексом і 7-ме за ВВП). У Чехії, Нової Зеландії та Словаччини, навпаки, порівняно низький показник ВВП на душу населення, але високий рівень інклюзивного зростання економіки. США – приклад зворотної ситуації: країна посідає 9-те місце по ВВП на душу населення, але тільки 23-тє за індексом інклюзивного розвитку. Незважаючи на стійкі темпи зростання економіки США, модель її розвитку не забезпечує інклюзивного зростання, вказують автори доповіді «The Inclusive Growth and Development Report 2017» [19]. Наприклад, США вкладають тільки 0,11 % ВВП у професійну підготовку й надання допомоги в працевлаштуванні по-

рівняно з середніми показниками по країнах ОЕСР – 0,6 % і більше 1 % у лідерів рейтингу. Це знижує якість робочої сили і потенційні темпи зростання економіки. Серед країн, що розвиваються, перші три місця у Литви, Азербайджану та Угорщини; в топ-10 також увійшли Польща, Румунія, Уругвай, Латвія, Панама, Коста-Рика і Чилі, Росія посіла 13-тє місце – між Аргентиною, Таїландом (11-тє і 12-тє місця відповідно) і Перу з Китаєм (14-тє і 15-тє місця відповідно) (рис. 2). Рейтинг країн, що розвиваються, замикає Мозамбик [14].

Україні у 2017 році належить 47-ме місце за IDI. Можливо, на доволі низьке місце країни у рейтингу вплинули тривалі бойові дії на сході країни, які загальмували розвиток НТП, тому що вони великою мірою зачіпають найменш забезпечені верстви населення й талановиті люди покидають країну, шукаючи можливості в інших місцях. Україна має низький коефіцієнт залежності (43,3 %), але погано виконує всі інші заходи рівності між поколіннями та має один із найвищих рівнів нерівності добробуту серед всіх країн, що розвиваються.

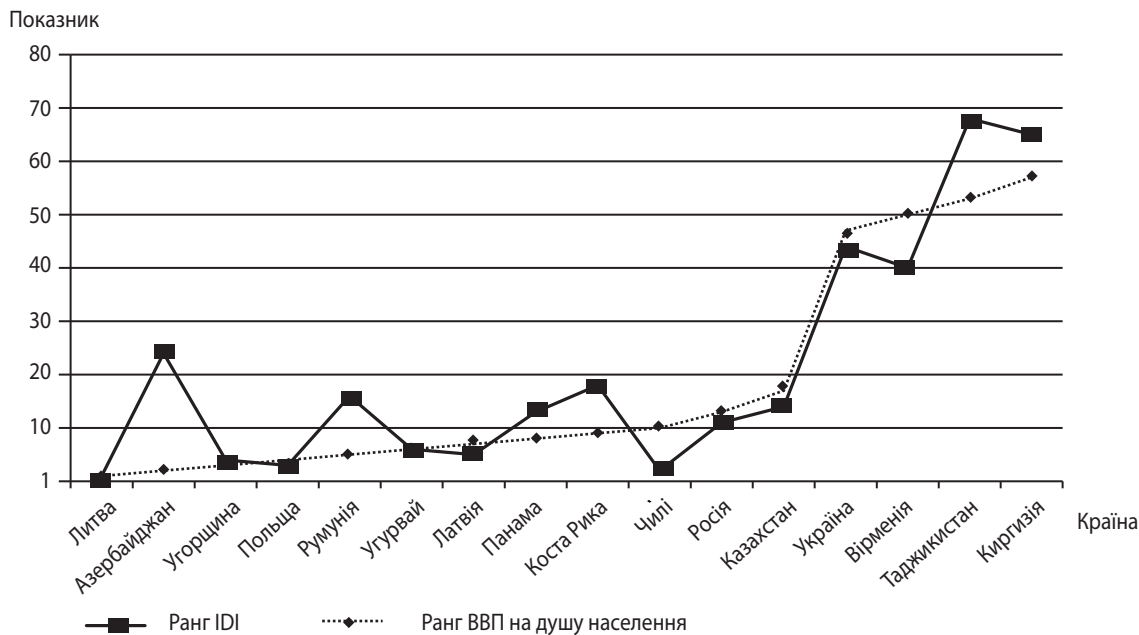

Рис. 2. Місце країн, що розвиваються, за ВВП на душу населення і розрахованим ІДІ

Джерело: сформовано автором на основі [19]

Позитивним є те, що українська система освіти підтримує інклюзивне зростання, з доволі високим рівнем можливостей для студентів із різних соціально-економічних рівнів. Порівняно з іншими країнами групи країн, що розвиваються, середній клас, нехай бідний порівняно з розвинутими країнами, залишається доволі великим, а система охорони здоров'я та допомога безробітним допомагають Україні бути першою у своїй групі доходів за рівнем соціального захисту [19].

Основними пріоритетами соціально-економічного розвитку України у контексті реалізації концепції інклюзивного зростання можна вважати поліпшення професійної підготовки, скорочення адміністративного тягаря на створення нового бізнесу, розширення доступу до фінансових коштів для підприємців, а також посилення уваги до боротьби з корупцією.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Узагальнюючи результати дослідження, спираючись на основні складові інклюзивного зростання, складність і багатогранність цього поняття, автором сформовано основні його характеристики:

- забезпечення рівних можливостей для всіх громадян;
- всебічний розвиток людського капіталу;
- стимулювання підприємницької активності;
- активізація інноваційної діяльності;
- комерціалізація інновацій;
- дбайливе використання природних ресурсів і захист довкілля;
- провадження справедливих і ефективних заходів з розподілу доходів;
- реалізація державних програм тимчасового працевлаштування і системи гарантій зайнятості.

Отже, інклюзивне зростання як інноваційний вектор соціально-економічного розвитку спирається на залучен-

ня всіх ресурсів, насамперед людських, які, своєю чергою, одержують доступ не тільки до створення сукупного національного продукту, а й відповідної його частки. Проте інклюзивне зростання на сьогодні залишається переважно предметом обговорення, ніж програмою дій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Справедливая торговля – инклюзивный бизнес с экспортными возможностями. URL: <http://www.chamber.uz/ru/project/7>
2. Ravallion M. How Long Will It Take to Lift One Billion People Out of Poverty? *Policy Research Working Paper*. 2013. No. 6325. P. 139–158.
3. Human Development Report 2014. Sustaining Human Progress: Reducing Vulnerabilities and Building Resilience. URL: <http://hdr.undp.org/sites/default/files/hdr14-report-en-1.pdf>
4. World Bank President Outlines Strategy to End Poverty, Welcomes New Development Partners. URL: <http://www.worldbank.org/en/news/pressrelease/2015/04/07/world-bank-president-strategy-end-poverty-new-development-partners>
5. Piketty T. *Capital in the Twenty-First Century*. Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 2014. 452 p.
6. Мешкова Т. А., Моисеичев Е. Я., Сабельникова Е. В. Новые подходы ОЭСР к экономическим вызовам. М.: НИУ ВШЭ, 2014. Т. 1, № 2. 42 с.
7. Acemoglu D., Cantoni D., Johnson S., Robinson J. From Ancien Regime to Capitalism: The Spread of the French Revolution as a Natural Experiment. In Jared Diamond and James A. Robinson, eds. *Natural Experiments in History*. Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 2010.
8. Acemoglu D., Robinson J. *Why nations fail: the origins of power, prosperity, and poverty*. New York: Crown Publishing Group, 2012. 544 p.

9. Hollander S., Bolling R. Practice, don't preach: getting serious about inclusive development. URL: <http://www.thebrokeronline.eu>

10. Jesus F., Utsan K., Arnelyn A. How Rich Countries Became Rich and Why Poor Countries Remain Poor: It's the Economic Structure...Duh! *Levy Economic Institute of Bard College*. 2010. No. 644. 55 p.

11. Авдокушин Е. Ф., Иванова В. Н. Инклюзивное развитие: основные направления, базовые предпосылки и возможные ограничения. *Вопросы новой экономики*. 2014. № 3. С. 4–13.

12. Федулова Л. І. Інклюзивні інновації в системі соціально-економічного розвитку. *Економіка: реалії часу*. 2016. № 3 (25). С. 56–65.

13. Базилюк А. В., Жулин О. В. Інклюзивне зростання як основа соціально-економічного розвитку. *Економіка та управління на транспорті*. 2015. № 1. С. 19–29.

14. Всемирный экономический форум составил индекс справедливости. URL: <http://www.vedomosti.ru/economics/articles/2017/01/16/673218-rossiya>

15. The Growth Report Strategies for Sustained Growth and Inclusive Development. URL: <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/6507/449860PUB0Box3101OFFICIAL0USEONLY1.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

16. Стратегія сталого розвитку України на період до 2030 року. URL: http://sd4ua.org/wp-content/uploads/2016/11/Strategy_Sustainable_Development_UA.pdf/

17. Інклюзивна освіта: сутність, поняття, термінологія. URL: <http://doshkillab.blogspot.com/2012/03/blog-post.html>

18. ВВП на душу населення: методика розрахунку. URL: <http://svitohlyad.com.ua/novyny-i-suspilstvo/vvp-na-dushu-naselennya-metodyka-rozrahunku/>

19. The Inclusive Growth and Development Report 2017. URL: <http://tufcos.appspot.com/www.weforum.org/system-initiatives/economic-growth-and-ocial-inclusion>

20. Europe 2020 Strategy. URL: <http://www.eur-lex.europa.eu>

21. Пахомова Н. В., Рихтер К. К., Малышков Г. Б. Инклюзивный устойчивый рост: приоритеты, индикаторы, международный опыт, потенциал согласования с моделью реиндустриализации. *Проблемы современной экономики*. 2014. № 3 (51). С. 15–24.

REFERENCES

Acemoglu, D. et al. "From Ancien Regime to Capitalism: The Spread of the French Revolution as a Natural Experiment" In *Natural Experiments in History* Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 2010.

Acemoglu, D., and Robinson, J. *Why nations fail: the origins of power, prosperity, and poverty* New York: Crown Publishing Group, 2012.

Avdokushin, Ye. F., and Ivanova, V. N. "Inklyuzivnoye razvitiye: osnovnyye napravleniya, bazovyye predposylki i vozmozhnyye ogranicheniya" [Inclusive development: basic directions, basic assumptions and possible limitations]. *Voprosy novoy ekonomiki*, no. 3 (2014): 4-13.

Bazyliuk, A. V., and Zhulyan, O. V. "Inklyuzyvne zrostantia yak osnova sotsialno-ekonomichnoho rozvytku" [Inclusive growth as a basis for socio-economic development]. *Економіка та управління на транспорті*, no. 1 (2015): 19-29.

"Europe 2020 Strategy" <http://www.eur-lex.europa.eu>

Fedulova, L. I. "Inklyuzyvni innovatsii v systemi sotsialno-ekonomichnoho rozvytku" [Inclusive innovations in the system of social and economic development]. *Економіка: реалії часу*, no. 3 (25) (2016): 56-65.

Hollander, S., and Bolling, R. "Practice, don't preach: getting serious about inclusive development" <http://www.thebrokeronline.eu>

"Human Development Report 2014. Sustaining Human Progress: Reducing Vulnerabilities and Building Resilience" <http://hdr.undp.org/sites/default/files/hdr14-report-en-1.pdf>

"Inklyuzyvna osvita: sutnist, poniattia, terminolohiia" [Inclusive Education: Essence, Concept, Terminology]. <http://doshkillab.blogspot.com/2012/03/blog-post.html>

Jesus, F., Utsan, K., and Arnelyn, A. "How Rich Countries Became Rich and Why Poor Countries Remain Poor: It's the Economic Structure...Duh!" *Levy Economic Institute of Bard College*, no. 644 (2010): 55-

Meshkova, T. A., Moiseichev, Ye. Ya., and Sabelnikova, Ye. V. *Novyye podkhody OESR k ekonomicheskim vyzovam* [New approaches by OECD to economic challenges], vol. 1, issue 2. Moscow: NIU VShE, 2014.

Pakhomova, N. V., Rikhter, K. K., and Malyshev, G. B. "Inklyuzivnyy ustoychivyy rost: priority, indykatory, mezhdunarodnyy opyt, potentsial soglasovaniya s modelyu reindustrializatsii" [Inclusive sustainable growth: priorities, indicators, international experience, the potential for reconciliation with the model of reindustrialization]. *Problemy sovremennoy ekonomiki*, no. 3 (51) (2014): 15-24.

Piketty, T. *Capital in the Twenty-First Century* Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 2014.

Ravallion, M. "How Long Will It Take to Lift One Billion People Out of Poverty?" *Policy Research Working Paper*, no. 6325 (2013): 139-158.

"Spravedlivaya trgovlia - inklyuzivnyy biznes s eksportnymi vozmozhnostyami" [Fair trade is an inclusive business with export opportunities]. <http://www.chamber.uz/ru/project/7>

"Stratehiia staloho rozvytku Ukrainy na period do 2030 roku" [Strategy of sustainable development of Ukraine for the period up to 2030]. http://sd4ua.org/wp-content/uploads/2016/11/Strategy_Sustainable_Development_UA.pdf/

"The Growth Report Strategies for Sustained Growth and Inclusive Development" <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/6507/449860PUB0Box3101OFFICIAL0USEONLY1.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

"The Inclusive Growth and Development Report 2017" <http://tufcos.appspot.com/www.weforum.org/system-initiatives/economic-growth-and-ocial-inclusion>

"Vsemirnyy ekonomicheskyy forum sostavil indeks spravedlivosti" [The World Economic Forum compiled an equity index]. <http://www.vedomosti.ru/economics/articles/2017/01/16/673218-rossiya>

"VVP na dushu naselennia: metodyka rozrahunku" [GDP per capita: calculation method]. <http://svitohlyad.com.ua/novyny-i-suspilstvo/vvp-na-dushu-naselennya-metodyka-rozrahunku/>

"World Bank President Outlines Strategy to End Poverty, Welcomes New Development Partners" <http://www.worldbank.org/en/news/pressrelease/2015/04/07/world-bank-president-strategy-end-poverty-new-development-partners>